

29 september 2017

Södertörnskommunernas synpunkter på utställningsförslag för RUFSS 2050

Stockholms läns landsting har nu tagit ytterligare ett steg i arbetet med nästa regionala utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2050, genom att ta fram ett utställningsförslag. Den regionala utvecklingsplanen ska vara regionens gemensamma kontrakt och peka ut riktningen för vår region. Utvecklingsplanen ligger till grund för såväl den fysiska planeringen som tillväxtarbetet i regionen. Utställningsförslaget är en bearbetning av den samrådsversion som bland många andra Södertörnskommunerna lämnade synpunkter på för ett år sedan.

Södertörnskommunerna (Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö) har tagit fram det här gemensamma remissvaret med utgångspunkt från hur synpunkterna i samrådsyttrandet blivit beaktade i det nya förslaget till RUFSS 2050. Kommunerna lämnar också egna kompletterande synpunkter.

Södertörnskommunernas synpunkter i sammanfattning

Södertörnskommunerna växer starkt med fler bostäder och medborgare, fler företag och fler jobb. Vi utvecklar långsiktigt fyra regionala stadskärnor i en sammanhållen regional struktur och spelar en viktig roll för huvudstadsregionens utveckling.

Den regionala utvecklingsplanen har en viktig funktion genom att ge styrsignaler till offentliga organisationer och marknadssignaler till kommersiella aktörer. Många aktörer ska mobiliseras till gemensamma aktiva handlingar för att Stockholmsregionen ska klara utmaningarna inför framtiden. RUFSS 2050 har en viktig uppgift att ge gemensamma ramar för regionens utveckling – att vara ett gemensamt regionalt utvecklingskontrakt.

Utvecklingsplanens principiella upplägg med vision, utmaningar, långsiktiga mål, delmål och prioriteringar är bra. Målstrukturen har blivit begripligare,

men de tidsatta delmålen är fortfarande för många och oenhetliga. Vi vill se färre och mer bearbetade delmål, så att den slutliga RUFSS 2050 innehåller starkare styrsignaler. De åtta prioriteringarna innebär ett lämpligare antal för att ge förutsättningar för ett regionalt utvecklingsarbete med många viktiga aktörer.

Regionen behöver en stark utveckling av alla regionala stadskärnor och deras nära omland. RUFSS strukturbild från 2010 motsvarade Södertörnskommunernas uppfattning om Stockholmsregionens behov av en balanserad utveckling. Den regionala struktur som utställningsförslaget innehåller ligger nu mer i linje med Södertörnskommunernas uppfattning än samrådsförslaget.

Utställningsförslaget innehåller något mer utvecklade riktlinjer och förhållningssätt för transportsystemet jämfört med samrådsförslaget. Södertörnskommunerna utgår från att en tydligare trafikstrategi arbetas fram inom ramen för den regionala prioriteringen ”Styra mot ett transporteffektivt samhälle”.

Utställningsförslaget har blivit väsentligt mer omfattande än samrådsförslaget och också mer detaljerat. Den ökade detaljnivån i de avslutande delarna av utvecklingsplanen riskerar att leda till både övertolkningar och feltolkningar och därigenom urholka utvecklingsplanens funktion som regionalt kontrakt. Landstinget behöver överväga ytterligare vad i RUFSS 2050 som bör läggas fast i ett antagandebeslut och vad som ska utgöra planeringsunderlag.

Södertörnskommunerna deltar gärna i det avslutande arbetet med att utveckla RUFSS 2050 till ett fungerande kontrakt om Stockholmsregionens utveckling.

Södertörnskommunerna bidrar kraftfullt till regionens utveckling

Södertörns tillväxt bygger på en gemensam vision

Södertörnskommunerna upprepar gärna också i det här yttrandet att vi har ett mångårigt samarbete om regionala utvecklingsfrågor och att vi också har fördjupat det genom Södertörns utvecklingsprogram. Grunden är den gemensamma visionen:

”Kommunerna på Södertörn är en attraktiv del av Stockholm-Mälarenregionen, med en halv miljon invånare, som med tillväxt, mångfald och handlingskraft skapar livskvalitet och en långsiktig hållbar utveckling”.

Södertörnskommunerna planerar och arbetar sedan lång tid i linje med den regionala utvecklingsplaneringen. En viktig del är utveckling och utbyggnad av de fyra regionala stadskärnorna – Södertälje, Flemingsberg, Kungens kurva-Skärholmen och Haninge stad. Utbyggnaden av de regionala stadskärnorna stärker möjligheterna till en sammanhållen och hållbar region. Med ett ökat utbud av bostäder, arbetsplatser och utbildning i de fyra stadskärnorna ökar möjligheterna till en integrerad bostads- och

arbetsmarknad. Utrymme och möjligheter skapas då också för de funktioner som bör finnas i den centrala delen av huvudstaden. En sådan utveckling stärker hela regionens konkurrenskraft.

Tillgänglighet och framkomlighet är avgörande för att binda ihop regionen och nå de regionala stadskärnorna. Flera målpunkter och tvärförbindelser i regionen skapar ett robustare transportsystem som bättre tål störningar. Med utvecklade regionala stadskärnor på Södertörn blir trafikströmmarna i regionen bättre fördelade och kapaciteten i transportsystemet blir bättre utnyttjad. De faktiska restiderna kan minska och tillgängligheten till viktiga målpunkter blir bättre.

Att utveckla och stärka de regionala stadskärnorna med bostäder, arbetsplatser, utbildning, service och annat utbud, tillsammans med utbyggnad av infrastruktur för gång, cykel, kollektivtrafik och vägtrafik, är långsiktiga processer som kräver uthållighet och samarbete kring en gemensam vision.

Den långsiktiga inriktningen ska vara att de regionala stadskärnorna knyts samman med attraktiv spårtrafik. I avvaktan på det bör stombusstrafik skapas mellan kärnorna.

Södertörn växer starkt med fler bostäder, fler företag och fler jobb

Södertörn växer kraftfullt i linje med den gemensamma visionen för regionen. Södertörnskommunerna har för närvarande en hög befolkningstillväxt. Om Södertörn vore ett eget län skulle vi vara det fjärde största länet i Sverige och även ha haft den fjärde största befolkningstillväxten 2016. Genom att RUFSS statistik bygger på äldre siffror framgår inte den snabba utvecklingen som kan liknas vid ett trendbrott. Statistiken i RUFSS behöver därför uppdateras. Risk finns annars för att slutsatser och förslag baseras på en verklighet som redan är passerad. Med en halv miljon invånare är Södertörnskommunerna viktiga aktörer för att förverkliga ambitioner och viljeinriktningar i den regionala utvecklingsplaneringen.

Bostadsbyggandet är för närvarande högt och Södertörnskommunernas uttalade ambition är att skapa förutsättningar för minst 72 000 bostäder till 2030. Uppgörelserna i Sverigeförhandlingen och kring regeringsuppdraget om större samlade exploateringar ökar den här ambitionen till minst 100 000 nya bostäder på Södertörn. Förutsättningarna är goda för ett ökat bostadsbyggande på Södertörn både på kort och lång sikt men det kräver fullföljda insatser för förbättrad tillgänglighet och framkomlighet både mellan de regionala stadskärnorna och in till regioncentrum. Den höga takten i bostadsbyggandet och befolkningsökningen ställer också krav på annan regional infrastruktur och plats för den. Det gäller allt från sjukhus, sportanläggningar, universitet och högskolor till kulturinstitutioner.

Södertörn har nu en snabbare företagstillväxt än Stockholms län i sin helhet. Antalet företag och antalet anställda på Södertörn växer också snabbare och

mer än vart tredje företag på Södertörn är en snabbväxare. Stockholm Syd fortsätter att utvecklas kraftfullt med 40 nya företag lokaliserade till området i Nykvarn/Södertälje. Beslutet om utbyggnaden av Norviks hamn kommer också att ha en positiv inverkan på aktiviteten på Södertörn.

Södertörnskommunernas uttalade ambition är att skapa förutsättningar för minst 100 000 nya arbetstillfällen till 2030. Med ett ökat företagande och fler arbetsplatser på Södertörn ökar möjligheten till sammanhållning och social hållbarhet i regionen med ett större utbud av arbetsplatser och kompetens. Liksom för bostäder kräver ett ökat företagande och fler arbetsplatser en förbättrad tillgänglighet och framkomlighet till olika målpunkter i regionen.

Södertörn utvecklar långsiktigt fyra stadskärnor i en sammanhållen regional struktur – bra tillgänglighet är nödvändig

Södertörnskommunerna arbetar sedan länge med att utveckla de fyra regionala stadskärnorna Södertälje, Kungens Kurva - Skärholmen, Flemingsberg och Haninge stad.

I **Södertälje** finns de globala företagen AstraZeneca och Scania, som båda satsar långsiktigt på verksamheterna i Södertälje. Södertälje Science Park är en utvecklingsarena för forskning, innovation och utbildning där KTH också utökar antalet utbildningar. Efterfrågan på bostäder är stark och Södertälje har beslutat att 20 000 nya bostäder ska byggas. Öppnandet av Citybanan i år stärker förutsättningarna för pendeltågstrafiken i närtid. Logistikcentret Stockholm syd i Södertälje och Nykvarn, infrastrukturutbyggnaden av farleden till Södertälje, Södertälje kanal och sluss samt inte minst Ostlänken bidrar till att stärka Södertäljes konkurrenskraft som regional stadskärna,

Kungens kurva – Skärholmen är Sveriges största handelsområde och innehåller också ett av regionens stora detaljhandelscentrum. I Kungens kurva sker nu en omfattande förnyelse och kraftig expansion av handeln, där inte minst IKEA investerar i ett nytt modernt varuhus. I både Skärholmen och Kungens kurva pågår bostadsutveckling. Förbifarten, Tvärförbindelse Södertörn, Spårväg Syd och den upprustade röda tunnelbanelinjen ger stadskärnan ny utvecklingskraft.

I **Flemingsberg** finns ett tvärvetenskapligt starkt växande campus med snart fem akademier, 17 000 studenter, universitetssjukhus och världsledande forskning. Här finns också ett växande rättscentrum kring Södertörns tingsrätt och basen för polisområde Stockholm syd. Investeringarna är omfattande i området både för näringsliv och offentliga verksamheter, men också i bostadsbyggande. I den regionala stadskärnan är planeringen inriktad på 12 000 nya bostäder och just nu pågår utbyggnad av ett tusental av dessa. Tvärförbindelse Södertörn, Spårväg syd, en välutvecklad bytespunkt genom ett nytt resecentrum, förbättring av väg 226 och bättre framkomlighet för stombuss stärker den regionala stadskärnans utveckling.

I **Haninge stad** utvecklar åtta fastighetsägare stadskärnan tillsammans med kommunen. Inriktningen är att förtäta stadsmiljön med 7000 nya bostäder på kortare sikt och 20 000 bostäder på längre sikt och med mer verksamheter och service. Pendeltågstrafiken efter att Citybanan har öppnat, ny pendeltågsstation i Vega och utbyggnaden av verksamhetsområdet Albyberg stärker utvecklingen. Tvärförbindelse Södertörn och Förbifart Stockholm bidrar till att stärka Haninge som regional stadskärna.

Förutsättningar för att de regionala stadskärnorna ska kunna utvecklas som ett attraktivt alternativ till centrala Stockholm är att tillgänglighet och framkomlighet mellan de fyra stadskärnorna förbättras. Det gäller också övriga stadskärnor och andra viktiga målpunkter i regionen. Tvärförbindelse Södertörn är just en av de allra viktigaste investeringarna att genomföra för en välfungerande huvudstadsregion.

Övergripande synpunkter på förslaget till RUFSS 2050

Södertörnskommunerna konstaterade vid aktualitetsprövningen av RUFSS 2010 att planen anger en tydlig inriktning för Stockholmsregionens utveckling men att det är uppenbart att viktiga aktörer initierar utvecklingsarbeten som inte självklart tar sin utgångspunkt i RUFSS strategier. Problemet riskerar att bli än mer accentuerat. Kraftig befolkningsökning, bostadsbrist och ökat tryck på välfärdstjänsterna kommer att pressa allt fler aktörer mot mer kortsiktiga insatser. Kommunernas sammanlagda faktiska planberedskap för bostadsbyggande är nu också större än både RUFSS-nivåerna och byggsektorns produktionskapacitet. Behovet av samordnade ageranden har ökat ytterligare. Vi återkommer i yttrandet till behovet av RUFSS som ett gemensamt regionalt utvecklingskontrakt.

Mål, delmål och åtgärder – principiellt sett bättre nu

RUFSS 2050 innehåller nu en samlad redovisning av:

- En vision - "Europas mest attraktiva storstadsregion"
- Sex utmaningar inför framtiden
- Fyra långsiktiga mål med sikte på 2050
- Tjugo mätbara delmål med sikte på 2030
- Åtta regionala prioriteringar

Det principiella upplägget är nu betydligt bättre än i samrådsförslaget. Planens olika delar hänger samman bättre i utställningsförslaget.

Delmålen har fortfarande olika karaktär och det finns en obalans i hur de är sammansatta och hur de matchar sina långsiktiga mål. Till exempel saknar Mål 2 "En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region" tydliga delmål kopplade till jämlika livsvillkor och likvärdiga förutsättningar. Delmålen har här också komplexa innehåll med flera saker att uppnå. Samtidigt har Mål 4 "En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp" fått

fler men tydligt åtskilda delmål. Frågor som gäller integration och social hållbarhet bör framträda tydligare.

När det gäller delmålen konstaterade Södertörnskommunerna i samrådsyttrandet att Stockholms arbetsmarknad har en mängd begränsningar, bland annat svag integration av invandrare, unga som för sent kommer in på arbetsmarknaden och invandrare som inte kommer in på arbetsmarknaden. Vår uppfattning var att RUFSS 2050 behöver innehålla en tydligare inriktning för regionens kompetensförsörjning, där kompetensutveckling för flyktingar, strukturell diskriminering på arbetsmarknaden och skolgången för barn och unga är viktiga delar. Detta framgår nu bättre i beskrivningar och i de regionala prioriteringarna, men delmålen har inte blivit vassare.

En annan synpunkt gäller tillgängligheten till regionala stadskärnor och Arlanda. För Södertörnskommunerna är det viktigt att kollektivtrafiken blir konkurrenskraftig med bilen som ett delmål uttrycker – men också att restiderna totalt sett minskar i den nya regionstrukturen.

Vi vill se färre och mer bearbetade delmål, så att den slutliga RUFSS 2050 innehåller starkare styrsignaler. Södertörnskommunerna deltar gärna i det arbete som behövs de kommande månaderna.

Åtta regionala prioriteringar har nu ersatt 28 prioriterade åtgärder. Det är bra - vår uppfattning är att regionalt samarbete kräver fokusering på det som är allra viktigast. Av utställningsförslaget framgår också att det pågår ett fortsatt, kompletterande arbete om formerna för samarbete, gemensamt ansvarstagande och deltagande av nyckelaktörer. Det är också bra – och Södertörnskommunerna är intresserade av att delta i ett sådant utvecklingsarbete.

Sammantaget har utställningsförslaget RUFSS 2050 tydligare förutsättningar att bli ett fungerande "kontrakt" mellan regionens aktörer både om mål för medellång och lång sikt men framför allt om de allra viktigaste insatserna på kort sikt. Men det finns fortfarande möjligheter att göra det ännu lite bättre.

Södertörnskommunerna är medvetna om processen med att samordna det regionala utvecklingsansvaret också i Stockholms län. Samtidigt ser vi att RUFSS 2050 tydligare kan ge uttryck för att den anger en övergripande inriktning för RUP (Regionalt utvecklingsprogram).

Den rumsliga strukturen – håll i och håll ut

Genom processen med RUFSS 2050 har Södertörnskommunerna ansett att den strukturbild som RUFSS 2010 innehåller fortfarande bäst motsvarar Stockholmsregionens behov av en balanserad utveckling. Regionen behöver en stark utveckling av alla regionala stadskärnor och deras nära omland. Det gäller inte minst för att ge förutsättningar för en bättre balans i arbetsplatsernas lokalisering. Varje stadskärna har sina egna, unika drivkrafter för utveckling och bör växa utifrån dessa. Drivkrafterna kan

förstärkas av offentliga investeringar, där framför allt kopplingarna till trafiksystemet har stor betydelse.

Den regionala struktur som utställningsförslaget innehåller ligger nu mer i linje med Södertörnskommunernas uppfattning.

Vi vill se en tydligare trafikstrategi i Stockholmsregionen

Det är en sak att lägga fast en målbild för den regionala strukturen, där transportsystemet spelar en viktig roll, och en annan sak att nå till målbilden med rätt insatser genomförda i en fungerande ordning.

För Södertörnskommunerna är tillgängligheten till och mellan de regionala stadskärnorna Södertälje, Kungens kurva – Skärholmen, Flemingsberg och Haninge stad i dagsläget otillräcklig, vilket gör att deras möjligheter att utvecklas som attraktiva alternativ till centrala Stockholm inte är så goda som de annars skulle vara. Kommunikationerna mellan de tre stora kommunikationsstråken på Södertörn är bristfälliga för gång-, cykel- och kollektivtrafik, gods och personbilar (tunnelbana/E4/20, pendeltåg/väg226, pendeltåg/väg73). Vägnätet är hårt belastat och trafiksäkerheten är låg.

Många av våra prioriterade satsningar är på väg att genomföras eller ingår i utbyggnadsförberedande planering. Södertörnskommunerna anser att fullföljandet av de satsningar som sedan länge ingått i den regionala planeringen behöver vara säkerställda innan fler nya satsningar och utbyggnadspaket sätts i verket i regionen. Detta gäller inte minst Tvärförbindelse Södertörn, som har en avgörande betydelse för hur väl regionen ska fungera på ett sammanhållet sätt.

Utställningsförslaget innehåller något mer utvecklade riktlinjer och förhållningssätt för transportsystemet jämfört med samrådsförslaget. Trafikfrågorna berörs också i samband med klimatpåverkan och kringbebyggelsestruktur, men det är fortfarande svårt att få en samlad bild. Det gäller särskilt för den längre sikten 2030-2050. Utställningsförslaget konstaterar att trängseln på de centrala delarna av vägnätet inte kan byggas bort genom fler väginvesteringar utöver den struktur som är under genomförande. Detta får dock inte uppfattas som ett skäl för att låta investeringarna avstanna. Det finns fortfarande omfattande behov av investeringar för att effektivisera framkomligheten för kollektivtrafik och godstransporter och för åtgärder som avlastar den centrala kärnan.

Södertörnskommunerna utgår från att en tydligare trafikstrategi arbetas fram inom ramen för den regionala prioriteringen ”Styra mot ett transporteffektivt samhälle”.

Detaljeringsgraden riskerar det regionala kontraktet

Utställningsförslaget har blivit väsentligt mer omfattande än samrådsförslaget och också mer detaljerat. Det gäller särskilt avsnitten om Regional struktur och Tematiska frågor som under rubrikerna Regionala förhållningssätt och Centrala ställningstaganden ger ytterligare anvisningar om vad bland andra kommunerna ska förhålla sig till. Det gäller till viss del också den detaljerade plankartan.

Huvuddelen av tilläggen är okontroversiella genom att överlappande lyfta fram inriktningar från lagstiftning och andra anvisningar från staten eller andra redan fungerande planer och strategier. Det kan gälla skrivningar som ”Den regionala cykelplanen ska användas som utgångspunkt för utbyggnad av regionala cykelstråk” eller ”Kommunerna ska samverka regionalt i VA-frågor”.

Men det finns också konkreta tillägg med mer direkt påverkan. Ett exempel är plankartan som pekar ut sjön Yngern i Nykvarns kommun som regional dricksvattentäkt. Det är ingen tvekan om att den regionala dricksvattenförsörjningen är av största vikt för hela Stockholmsregionen, särskilt med beaktande av den snabba befolkningsutvecklingen. Frågan om regionala reservvattentäkter utreds för närvarande av Länsstyrelsen, men utredningen är inte klar. Det är därför mycket förvånande att SLL föregår utredningen genom RUFSS plankarta. Ett annat exempel kan vara Hemfosa i Haninge kommun samt Segersång och Ösmo i Nynäshamns kommun, tre platser med god tillgång till kollektivtrafik där regeringens utredare för stora samlade exploateringar räknar med runt 20 000 nya bostäder. Utställningsförslaget markerar platserna som sekundära byggförelägen.

Den ökade detaljnivån i utställningsförslaget riskerar att leda till både övertolkningar och feltolkningar och därigenom urholka utvecklingsplanens funktion som regionalt kontrakt. Landstinget behöver överväga ytterligare vad i RUFSS 2050 som bör läggas fast i ett antagandebeslut och vad som ska utgöra planeringsunderlag.

RUFSS 2050 behövs som regionens gemensamma kontrakt

Södertörnskommunerna anser att RUFSS är en viktig plan, en utvecklingsplan som ska ange en inriktning för kommande beslut. Den är i strikt mening ingen genomförandeplan, men ska fungera så att gemensamma viljeinriktningar omsätts i aktiva och finansierade handlingar. Därför är det bra att kalla RUFSS för ett gemensamt kontrakt – men det är avgörande hur aktörerna lever upp till det gemensamma kontraktet.

Utställningsförslaget med sina regionala prioriteringar, kompletterat med tydligare arbetsformer förankrade hos nyckelaktörer har bättre förutsättningar att mobilisera regionens aktörer för ett kraftfullare samarbete kring den regionala utvecklingen.

Det är fortsatt viktigt att RUFSS inte uppfattas som ett ”kontrakt” enbart mellan landstinget och kommunerna. Förväntningarna på statens medverkan i frågor om infrastruktur, bostadsutveckling högre utbildning med mera, kan inte uttryckas nog tydligt. I de regionala prioriteringarna redovisas statliga verk och myndigheter som tydliga aktörer. Södertörnskommunerna uppfattar att det fortsatta regionala utvecklingsarbetet också på något sätt behöver fånga in statens bredare roll som part i kontraktet för att utveckla huvudstadsregionen.

Vi har en gemensam plan – och behöver tala om det

Processerna för att förverkliga RUFs intentioner är synnerligen väsentliga. Det krävs ett ständigt pågående förankrings- och mobiliseringsarbete för att inte tappa mål och struktur ur sikte, det vill säga en ständig kommunikation kring planen.

För Södertörnskommunerna:

Daniel Dronjak
Ordförande i kommunstyrelsen i Huddinge

Boel Godner
Ordförande i kommunstyrelsen i Södertälje

Lennart Kalderén
Ordförande i kommunstyrelsen i Salem

Patrik Isestad
Ordförande i kommunstyrelsen i Nynäshamn

Fredrik Saweståhl
Ordförande i kommunstyrelsen i Tyresö

Meeri Wasberg
Ordförande i kommunstyrelsen i Haninge

Bob Wållberg
Ordförande i kommunstyrelsen i Nykvarn

Ebba Östlin
Ordförande i kommunstyrelsen i Botkyrka